

HÉTFALU

Szerkesztők: Hochbauer Gyula,
Kovács Lehel István

VIII. évfolyam 12. (500.) szám

Alapította és szerkesztette (1906–1911):
dr. Fekete Endre és Kiss Béla

Független művelődési és
helytörténeti havilap

2002. december 20. – péntek

Az angyal, a diók és a gyertyák

**Világosságodhoz népek jönnek,
és királyok a rád ragyogó fényhez.
Ézsaiás 60,3.**

A csikólabakon elszárgult gyermekkor karácsonyi emlékei közt kutatva, lázas készülődések foszlányait próbálom sorbarakosgatni.

December közepe. Az ódon paplak faillatú melegében a karácsonyi műsor szerepeit osztogatják: te angyal leszel, te meg pásztor. Andris, János, Frédi! Ti lesztek a napkeleti bölcsek. – Én is bölcs akarok lenni. – Most még nem, az a nagyobb fiúk szerepe. Majd jövőre vagy azután... – S a pörgő időkerék sodrásában voltam angyal és pásztor, Heródes tanácsosa és kéregető árva. Aztán újra angyal, újra pásztor... csak napkeleti bölcs nem. – Mama, miért nem lehetek én is bölcs, napkeleti király? – Mert kicsi vagy még, s a bölcsek dolga nehéz. Nem könnyű ám azt a sok ajándékot Betlehemig cipelni. – Mama! Nagy akarok lenni! – Miért? – Hogy én is vihessek ajándékot Jézusnak.

Gyermeki lelkem teljes szenvedélyével irigyeltem a napkeletről érkező, furcsa nevű karácsonyi vándorokat. Milyen jó is nekik. Ők csak jönnek-jönnek, magabiztosan közelednek Betlehem felé, mert a csillag mutatja az utat, a csomagjaik közt pedig ott van a csillagó arany s a titokzatos tömjén és mirha. Örömmel és határozottan lépnek be az egyszerű istállóba, és csomagolják ki a Jézusnak járó ajándékot. Mennyire mások ők, mint a pásztorok, akik csak úgy, üres kézzel és zavart ijedtséggel érkeztek. Ünneplő ruha nélkül, ahogy a tűz mellől elléptek.

Nagy akarok lenni, hogy én is ajándékot vihessek Jézusnak – tisztán egyszerű gyermeki észjárásommal konokul akartam, hogy az idő nekem is megadja az ajándékozás lélekmelengető lehetőségét.

Aztán eljött az is. Felnőtt fejjel de sokszor is voltam gondban a megfelelő vagy annak ítélt ajándék kiválasztásakor. S mindahányszor megpróbáltam a helyzet magaslatára emelkedni s örömet okozni szülőnek, testvérnek. Majd hitvesnek, gyermeknek. S talán sikerül majd az unoká(k)nak is? Nem tudom.

Csak azt tudom, hogy sohasem lehettem titokzatos napkeleti vándor, aki Jézusnak ajándékot visz. Sem gyermekként, mert mindig került nálam nagyobb fiú e szerepre, sem felnőttként, mert akkor meg rendszerint minden ajándék elfogyott, mire lélekben Betlehemig értem. Maradtam hát üres tarisznyájú pásztornak, akinek lelke most is megremeg az angyali üzenetre, és a tüzet

otthagyva indul bele a méla éjszakába. A jászolbölcső felé.

Az elsuhanó évek meg-megújuló karácsonyaiban talán csak annyi változott, hogy megtanultam jobban odafigyelni arra, amit az angyal mond. És megtanultam meglesni, meglátni az angyalt. Idén újra sikerült. Látni is, hallani is.

Igen, láttam fényképen az angyalt. Hirtelenszöke dán kislány volt, hétéves. Hallotta, hogy templomában gyűjtést hirdettek, hogy egy erdélyi templomba oltári gyertyákat küldhessenek karácsonyra. Ő is ajándékozni akart. Nagyszülei kertjéből diót gyűjtött, tízesével zacskóba csomagolta, majd plakátot rajzolt, hogy a házuk előtt elmenők figyelmét felkeltsse: aki tőlem diót vásárol, egy erdélyi templom gyertyáihoz járul hozzá. Persze, a dió gyorsan elkelt s az erdélyi templom oltárán kigyúlhattak az adventi gyertyák.

Igen, hallottam is az angyalt. Az égő gyertyák segítségével mondta: nem kell napkeleti bölcsnek, dúsgazdag királynak lenni ahhoz, hogy az ember ajándékot vihessen Jézusnak. Lehet másnak is, lehet egyszerűbbnek is. Mondjuk diót árusítva, gyertyára gyűjtve. De mindenképpen azzal a határozottsággal és eltökéltséggel, ami a tiszta gyermeki léleknek az isteni szeretettel való találkozásából fakad.

Az idei karácsonytól kezdve leszámoltam gyermekkorom óta dédelgetett álmommal. Nem akarok többé napkeleti bölcs lenni. Nem akarok aranyat, tömjént és mirhát vinni Jézusnak. Egyszerű pásztorként akarom megélni újra a nagy csodát, s odaállni üres kézzel a jászolbölcső elé. Aztán letérdelni, s engedni, hogy a Kisdéd ajándékozzon meg engem. Békességgel, fénnel, jószággal. És aztán vissza akarok térni a sebtében otthagyt tűzhöz, összekotorni a megmaradt parazsat, s addig fűjni, élesztgetni azt, míg egy apró, gyertyányi lángocska föllobban. Kicsiny, bátortalan láng csupán, de arra mindenképpen elegendő, hogy meglássam: az ünnepi diók nemcsak külsejükben, holmi olcsó festék jóvoltából lettek aranyszínűek, hanem igazán arannyá változtak. Belül is.

És látni szeretnék minél több olyan embert, akinek csonthéjba szorított lelke a diók sorsára jut. Értékkel, tartalommal telik meg. Az lesz az igazi karácsony. És nem csupán nekem.

Török László lelkipásztor

Tomos Tünde: Karácsony reménye

Nikodémusz Károly Isten segíts!

Sötét barázdák, áldott titkok méhe,
Bús sírok, mikből élet sarja kél.
Itt állok újra fordulóhoz érve
Az új esztendő szent küszöbénél.
Fáradt karomba új erő özönlik,
Ekém munkára, indulásra kész,
Reám az ég sugár-esője ömlik,
Szemem előre s a magasba néz:
Isten segíts!

Isten segíts! Hiszek, bízom Te Benned,
Atyám vagy nékem édes Istenem.
Soha nem szűnik, el nem fogy kegyelmed,
Minden, mindenki elhagyhat: Te nem!
Míg híven szántok ősi szent barázdán,
Verejtékkel áztatván a rögöt,
Híven tekint, vigyáz az Úr is énreám
A fényes nap s a csillagok mögött;
– és megsegít!

Szántsd hát ekém, törtess előre bátran,
Hasítsd a földet a széles mezőn.
S vészes viharban s áldott napsugárban
Csak szórd, szórd a magot örvendezőn.
Minden nap legyen új, meg új barázda,
Minden szó és tett legyen magvetés.
A hű munkást majd áldás koronázza:
Aratni fogsz, ne érjen csüggedés!
Isten segít! Megtart! Megáld!

Szeretetteljes karácsonyi ünnepeket, eredményekben, sikerekben gazdag áldott új esztendőt kívánunk!

December – Álom hava

• 1990. december. Tatrangon megalakult a Kisgazdakör (elnök Barkó István, alelnök Gires Mihály).

• 2000. december. Megjelent az *Evangelikus Könyvnapló*.

• 2002. december. Megjelent a *Hétfalu* című újság 500. száma!

• 1977. december 1. A baróti középiskola irodalmi köre Ady-emlékestet tartott a bácsfalusi Kultúrházban.

• 1913. december 3. Bácsfaluban elhalálozott Borcsa Mihály lelkész, tanító, '48-as honvéd.

• 1911. december 4. Megszűnt a *Hétfalusi Hétfői Hírlap*.

• 1990. december 8. A bácsfalusi Kultúrházban sor került a hétfalusi magyar egyházi és világi kultúrcsoportok találkozására, és közös előadást tartottak a helyi hagyományokról.

• 1991. december 14. A Tanulók Klubjának vallásos tematikájú festészeti kiállítása a 7-es iskola tornatermében.

• 1854. december 19. Hosszúfaluban megszületett Molnár Júlia, kaposi Molnár Viktor hosszúfalusi evangélikus lelkész lánya, Molnár Viktor vallásügyi és közoktatási miniszteri tanácsos testvérhúga. A brassói német iskolában tanult és 1874. február 16-án férjhez ment Kupcsay János szobrászhoz, a műfaragó iskola vezetőjéhez, a Négyfalusi Kör alelnökéhez. Elbeszélései jelentek meg a Székely Nemzetben (1886, 1889, 1891, 1895) és a Brassó című lapban (1888). Munkái: *Egy asszony küzdelmei* (Budapest, 1896), *Van Isten!* (Budapest, 1899), *Határszélről* (Budapest, 1903).

• 1876. december 19. Brassóban meghalt ifj. Köpe János tanár, lelkész. Barcaújfaluban született 1807. szeptember 23-án.

• 1967. december 20. Sopronban meghalt Rozsonday Károly. Zajzonban született 1901-ben. Édesapja lelkész volt,

édesanyja tanítónő. 1920-ban Magyarországra költöztek át. Budapesten a Polgári Tanítóképzőt végezte el, ezután az Apponyi Kollégiumban tanári képesítést szerzett matematika–fizika szakon. 1925-ben került Sopronba, az Evangélikus Tanítóképzőbe, ahol lélektan, neveléstörténetet és filozófiát tanított. 21 tanéven át volt a Tanítóképző igazgatója, 1961-ig és az általános iskoláé nyugdíjba vonulásáig.

• 1929. december 21. Csernátfaluban meghalt id. Kiss Árpád lelkész, népnevelő.

• 1848. december 23. Véres karácsony.

• 1861. december 23. Gyergyócsomafalván megszületett Köllő Miklós szobrász. 1875-ben, a Székely Egyesület ösztöndíjasaként, a hosszúfalusi állami műfaragó iskolában, Kupcsay János szakavatott irányításával mélyítette el ismereteit. 1878-tól Münchenben tanult. 1885–1898 között Zala György műtermében dolgozott, ekkor mintázta meg az aradi Szabadság-szobor mellékalkalait. 1890-ben műtermet nyitott Budapesten; itt tanította Istók Jánost is. 1896-ban Szegeden avatták fel Szentháromság-szobrát. 1897-ben leplezték le Segesváron a Petőfit megörökítő szobrát, majd két esztendő múltán Marosvásárhelyen a Kossuth-szobrát. A budapesti Millenniumi emlékműre mintázta meg IV. Béla alakját. Budapesten halt meg, 1900. szeptember 17-én.

• December 28. Aprószentekelés – hagyományos köszöntés aprószentek napján.

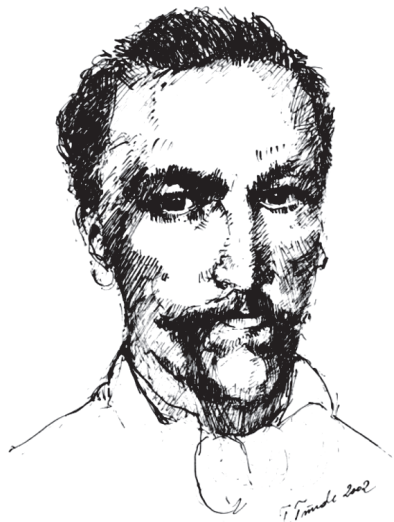
• 1989. december 29. Megalakult a négyfalusi RMDSZ. Első elnökségének tagjai: Gellérd Lajos elnök, Dávid István és Gyerkó András alelnökök, Dombi Mária titkár.

• 1659. december 31. Kolozsvárott elhalálozott Apáczai Csere János író, pedagógus.

Ityu mama és Ityu papa

Egy kicsi országban élt egyszer egy kislány. Egy napon a kislány kiment a mezőre és talált két fűrjet. Hazavitte. Adott nekik ételt, italt, még játszott is velük. El is nevezte Ityu mamának és Ityu papának. Telt-múlt az idő és a fűrjek megnőttek. Egy szép nap a lányka nyitva felejtette az ablakot. Ityu papa kirepült. Később észrevette, hogy Ityu mama is nagyon szomorú. Elengedte őt is, hogy megkeresse Ityu papát, hogy boldogan, szabadon éljenek együtt.

Tomos Réka, III. o.

Zajzoni Rab István (1832–1862) – Négyfalusi díszpolgára (Tomos Tünde rajza)

Miért szeretek olvasni?

Én azért szeretek olvasni, mert sok mese tréfás, szép. Én inkább a kedvenc meséimet olvasom.

Minden könyv nagyon szép és érdekes. Sok könyvet úgy megszeretek, hogy nem tudom letenni. Az én kedvenc könyveim a következők: Micimackó, Nils Holgerson, Hófehérke, Pinocchio, Cérna Peti és Hamupipóke.

Bálint Attila, III. o.

Milu

Volt egyszer egy házaspár és annak egyetlen lánya, akit Milunak hívtak. Milu egyszer kiment a rétre játszani egy kicsi labdával. Játszott, játszott, s egyszer csak a szél befújta a labdát egy kútba. Milu megijedt és sírni kezdett. Egyszer megszólal a kútból egy béka:

– Miért sírsz? – kérdezte a béka.

– Hogyne sírnék, mikor beesett a labdám a kútba – mondta Milu –, de te ki vagy? – kérdezte.

– Én egy békává varázsolt királyfi vagyok – mondta a béka.

– Nekem ide tudod adni a

labdám? – kérdezte Milu.

– Én oda tudom adni, ha megcsókolsz! – mondta a béka.

– De először add ide a labdám! – mondta Milu.

A béka odaadta a labdát, Milu megcsókolta, és láss csodát, a békából olyan szép királyfi lett, hogy a napra lehetett nézni, de rá nem. Milu és a királyfi rögtön megszerették egymást. Még aznap összeházasodtak.

Még ma is élnek, ha meg nem halnak.

Czimbora Izabella, III. o.

A teve és a ló

A teve sétára indult. Találkozott a lóval.

– Jó napot, Teve uram!

– Jó napot! – felelte a teve.

– ? – szólta a ló.

– Elindultam ételmet szerezni, mert a kamrámm kiürült – felelte nagy bánattal a ló.

A teve megsajnálta a lovat, és azt mondta:

– Gyere el hozzám, adok neked ételmet.

Nagyon megörvendett a ló, így hát elment a tevéhez. Azóta a teve és a ló nagyon jó barátok.

Tomos Réka, III. o.

Hétfalusi hírek

• A Négyfalusi Kamarakórus november 13-án Sepsiszentgyörgyön részt vett a háromszéki kamarakórusok fesztiválján; december 7-én a brassói unitárius templomban adventi műsort mutatott be; karácsonykor a csernátfalusi és bácsfalusi evangélikus templomokban karácsonyi műsorral szerepel.

• A hosszúfalusi furulyacsoport szentestén az alszegi és felszegi evangélikus templomokban lép fel.

• A ZRI Középiskola furulyásai szentestén a csernátfalusi evangélikus templomban szerepelnek.

• A bácsfalusi iskola I–IV. osztályosainak kórusa és V–VII. osztályosainak furulyásai december 11-én este részt vettek az ACSJKE szervezte *Ki mit tud karácsonyról?* témájú rendezvényen Brassóban, a Reménység Házában.

• December 14-én a ZRI Középiskola I–V. osztályosai műsort mutattak be a karácsonyi ünnepkör szokásaiból a tanítók módszertani köre szervezte előadáson, a Reménység Házában.

• December 14-én a ZRI Középiskolában megszervezték a négyfalusi VIII. osztályosok táncesttel egybekötött találkozóját.

• A ZRI Középiskola Diáktanácsa december 14-én és 17-én 23 benevezővel sakkbajnokságot szervezett. A győztes

Józsa Ákos IX. osztályos tanuló, másodikként Gyárfás Csaba XI. osztályos tanuló és harmadikként Bogdán Loránt X. osztályos tanuló.

• November 29-én a Brassói Lapok szerkesztőségében tartották a megyei magyar iskolaügyekről második tanácskozást. A Megyei Tanfelügyelőség, az RMPSZ és a brassói magyar oktatás képviselői mellett részt vettek a négyfalusi érdekeltek is. A tanácskozás végén határozatként megfogalmazódott: szükséges és lehetséges egy pszichológus alkalmazása a magyar iskolák szakkérdéseinek kezelésére; a Brassói Lapok évi két mellékletnyi terjedelmet szentel a megye időszerű magyar iskolaügyi kérdéseire (egyiket a tavaszi iskolabörzekekor, másikat a tanévvégi vizsgákról való tájékoztatás céljával); a következő tanácskozás 2002. december 27-én 10 órától lesz az Áprily Lajos Középiskolában, a tervezett megyei szintű helyzetfelmérésről.

• Lapunkat az Illyés Közalapítvány támogatta. Köszönet érte!

Az ifjúság téli mulatsága

Keresztváron, Bodolán, Hétfaluban, Barcaújfaluban, Ürmösön szokás volt a fiataloknak a Keresztváron és Bodolán *nappali táncnak*, Barcaújfaluban *karácsonyi táncnak*, máshol egyszerűen *táncnak* nevezett egy hétig tartó mulatsága.

Idetartozik az idők során módosult, de alapvető vonásaiban azonos hétfalusi *boricajárás* is. (...)

A mulatság minden napján a csárdás különböző változatai és a kor divattáncai, a *kéllépetű*, a *golya*, a *német* mellett eljárták legalább egyszer a *magyar táncnak* nevezett verbunkot vagy csürdöngölőt is.

Az ifjúság egy hétig tartó mulatsága a felsorolt falvakban általában már a századforduló körül megszűnt, s így a részletek leírása néha hiányos, de egységét a leírt szokásanyag is igazolja.

Keresztváron századunk első évtizedéig tartották az ifjúság téli mulatságát, a nappali táncot. A legények választottak maguk közül egy *nagylegényt*, más néven *vatájfot*. Erre a tisztségre a legények legügyesebbjét választották ki. Választottak továbbá a *kolindálás* alkalmával kapott élelem átvételére is egy legényt, akit *sza-márnak* neveztek.

December 24-én este a leány egy nőrokonától 3-4 legénynek kisebb, a szeretőjének nagyobb és szebb bokkrétát küldött, hogy ezek a következő napon kucsmájukon bokkrétával jelenhessenek meg. December 25-én este öt órakor, a falu vezetőségénél kezdve, a legénysereg felkeresett minden házat. Az ablak alatt alkalmi éneket énekeltek. Ezekre már sajnos az öregek sem emlékeznek. Az ének elhangzása után a gazda a legényseregnek egy *fonott kalácsot* és egy liter pálinkát adott. A kalácsot a szamártette a zsákjába, a pálinkát pedig a legények a magukkal hozott fakulacsokba töltötték. A kántálás másnap hajnali három-négy órakor ért véget, amikor az egyik legény szeretőjének házához mentek, s ott reggelig mulattak.

December 26-án délben a legényeket a nagylegény ebédre hívta meg.

Keresztváron a nappali táncot, a szabadban, a *Pusztasor* nevű faluvégen rendezték, december 26-án, 27-én, 28-án és 30-án este hat órától tíz óráig. A legények azokat a leányokat táncoltatták, akik virágot küldtek nekik. A leány azért küldött több legénynek virágot, hogy többen táncoltassák. Aprószentek napján délelőtt a legények felkeresték a lányos házakat, hogy fűzfavesszővel játékosan megkorbácsolják a lányokat, asszonyokat, ők pedig pálinkával, kaláccsal kínálták meg a legényeket.

Keresztváron az öregek hajdani legényavatásról is tudnak, ezt táncal a kocsmában tartották. Minden tizenhatodik

életévét betöltött legény tartozott a nagylegényeknek egy liter pálinkát fizetni, hogy felvegyék soraikba. A nagylegények minden felavatandót, éljenezve, háromszor a vállukra emeltek.

Bodolán a legények a téli mulatság alkalmával a két nagylegényt és egy élelemhordó szamarat választottak. Az énekeket az egyik kocsmá kifogadott helyiségében tanulták, ahol később a táncmulatságot is rendezték.

A leány egy idős asszonytól december 25-én reggel küldte el szeretőjének a *brassai bokkrétát* és a két díszszekendőt. Aznap este a legények, lábszárakra, a nadrág külső felére *pergőket* szerelve, a falu vezetőségénél kezdve – bíró, jegyző, tanító –, betértek minden házhoz. Rendszerint az egyik nagylegény kérezett be valamennyiük nevében. Ha beengedték, a másik nagylegény a magával hozott fakulacsból a házigazdát pálinkával kínálta meg. A kulacsot itt is feltöltötték, s a betanult ének elhangzása után a gazda átadta a már előzőleg az asztalra készített egy liter pálinkát, pénzt, s a háziasszony egy kalácsot. A kántálás legtöbbször éjfélig tartott. Innen a legények a szállásra tértek, ahol az összegyűjtött élelemből, italból fogyasztva, egy-két órai pihenő után, tehát december 26-án reggel névnapra köszöntésre indultak, felkeresve a Jánosokat, az udvaron, ablakuk alatt két-három népdal vagy magyar népdal után énekeltek a *névnap éneket*.

*Kelj fel, János, alszol-e?
Piritusod vagy-e?
Hogyha van, vegyüsd meg,
Közösen hát igyuk meg!*

*Hogyha nincsen, elmegyünk,
Hogyha nincsen, elmegyünk,
Hogyha nincsen, elmegyünk,
Más Jánost keressünk,
Elmegyünk, honnan jöttünk.*

*Érjed sok nevednapját,
Érjed sok nevednapját.
Zöldellő erdőben,
Koszorús mezőben,
Virágos kis kertedben.*

Erre a gazda beengedte a köszönőket, és borral vagy pálinkával kínálta meg őket.

A táncmulatság a következő nap kezdődött. Közben december 28-án délelőtt a legénysereg minden lányos házhoz bekopogott, s a leányt játékosan megkorbácolta. A leány pálinkával, kaláccsal kínálta meg a legényeket. December 30-án táncszünetet tartva, az esszeállítás az óesztendő estéjén kezdődő és reggelig tartó táncmulatsággal ért véget.

Az ifjakéval párhuzamosan zajlott a gyermekek *kicsitáncnak* nevezett táncmulatsága is.

Seres András

A közösségszervező Seres András

Az előző tanulmányrészlet újraközlésével tiszteleg Seres András emléke előtt a Hétfalu szerkesztősége.

Talán a kitűnő néprajzi gyűjtő munkájának erről a vonatkozásáról kevesebbet tudunk, pedig a múlt század hat, hét, nyolc, kilencedik évtizedében következetesen végzett gyűjtőmunkája ekként is értékelhető. Sok adatközlőjéhez folyton visszatért. Gyűjtő-látogatásai a-

Bereczki Anna (1850–1926) –
Négyfalu díszpolgára
(Tomos Tünde rajza)

mellett, hogy élményszerűek voltak, a közlő számára is közvetlen, közösségteremtésre alkalmas modora miatt is olyan, hagyományos értékek felé fordították a kérdezettek figyelmét, amelyeket természetesen akart kiradírozni belőlünk a rendszer, hogy eredményesen a maga képére formálhasson. Gyűjtő-beszélgései mindig egyszerre két-három kérdést tartottak ébren úgy, hogy az adatközlőt megkérte, gondolkozzon róluk a következő találkozásig, amely egy hétnél ritkán volt távolabbi.

A kapott feladatba általában bekapcsolódott az egész család. Néha a szomszédok és ismerősök is. A gyűjtéseivel széles körben felidézett értékrend fontosságát megerősítette folyamatos közléseivel, s ezzel a visszacsatolással is önazonosságtudatot ápol.

Seres András néprajzi gyűjtéseivel megakadályozta, hogy a barcasági magyarság tudatából kihunyjon egy sajátos közösségtörténettel szabályozott kultúra.

Sok gyűjtése óta eltelt már egy-két generációváltásnyi idő. Itt az ideje, hogy mi is eredményesebben próbáljuk erősíteni hagyományaink időszerű értékeit.

Hochbauer Gyula

Helyet, helyet, nekünk is, ha kicsikék vagyunk is!

„Addig vagyunk mi magyarok
magyarok, ameddig énekelhetjük
énekeinket és táncolhatjuk táncainkat.”
(Kallós Zoltán)

Nemrég, 2002. december 10-én a Zajzoni Rab István Középiskola Kis Gergely táncikás csoportja együtt szerepelt a Bokréta néptáncgyűjtéssel a brassói Transilvania Egyetem Rektorátusának épületében.

A négyfalusi I–V. osztályosok moldvai gyermekjátékokat adtak elő. A Bokréta szereplése közben a gyerekek ujjongva fedezték fel, hogy a népi kultúra ápolása örömforrás is lehet számukra. A fellépésükre várva, a színpadra lesve

próbálták ellopni a nagyok táncfiguráit, miközben együtt énekeltek a színpadon levőkkel.

Azt hiszem, hogy ilyen esetekben bizonyul be az, hogy érdemes ezzel foglalkozni.

Czímbor Magda

És majdnem ugyanerről két táncikás

1. „Azért szeretek táncba járni, mert szeretem társaimat és magamat.”
(Kovács Beáta)

2. „Mikor nagy leszek, táncscsoportot fogok alakítani, mert a tánc a legszebb foglalkozás.” (Gödri A.)

Vallásvizsga Zajzonban

Vallásvizsga volt a zajzoni népiskolában. Jézus elfogatásáról beszéltek a gyermekek. Az egyik tanuló, akinek sehogy sem jutott eszébe a Gecsemáni kert, így mondta el Jézus elfogatásának történetét: „Jézus Krisztus az utolsó vacsora után kiment 11 tanítványával az olajfák begyére, s ott... s ott a Géczi mányi kertjében elfogták.”

Hittanóra Zajzonban

– Hogy vette el Akháb király Nábotnak a szőlőjét?

– Hát úgy – feleli a zajzoni gyerek –, hogy a király felesége írt egy levelet, bétette egy plikba, s elküldötte a fővezérnek.

– S miért voltak Dávid testvérei Saul táborában?

– Mert békoncentrálták őket! – feleli a modern gyerek.

Kőba

(regényrészlet-vázlat)

Mondtam, hogy ne gyújtsatok gyertyát se. Nappal se távolodjatok túlságosan házaitoktól s tieitek mellől. Kiáltások egymásnak, ha menekülni, tompán jelezzetek, ha rejtőzködni kell, s védekezni csak a meglett férfiakat hívjátok.

Pár napra való batyuba pokrócot s subát is kötöttek és az állatokat is előkészítették arra számítva, hogy messzebb kellene menni s hosszabb időre. Kinek erre jó pincéje volt, oda húzódott már pár napja, más a padlásra rendezett be szükségszállást rejtekeljárókkal.

Felváltva nyolc-nyolcan teljesítettek őrseget úgy kiválasztva, hogy két-két löfegyveres is jusson közéjük. A falu Brassó felőli szegén járőröztek, fertály óránként megállva egy fából rögtönzött őrhelyen.

Huszonkettedikén éjjel Jakab János falnagy Simon István kontrással megjárta Illyefalvát, ahol Sárosi Ferenc huszárkapitánynak jelentették, hogy a hétfalusiak nem érzik magukat biztonságban. A Kossuth-husárok akkor megígérték, hogy a két ünnep között egy nap oda is élénnek, de állandó segítségükre ne számítsanak, mert igen nagy térséget kell ellenőrizniük.

Ezalatt otthon, miután megerősítettek (akik tehették) a kapukat, gyakrabban maradtak egymásnál a szomszédok, s számba vették a hegy alatti utcarészekben lakó ismerőseiket, rokonaikat. Az őrhely környékén lakók a padlásuk erre néző ablakait vizsgálgatták, hogy ha kell, löfegyverrel innen segítsenek az utcán őrseget állóknak. Reggel a négy falu falnagyai s a papok tanácskoztak, s délelőtt már kihirdették, hogy a harang félreverhető, és a bácsfalusi őrseg a környék padlásainak fedezékében próbálja feltartóztatni a támadókat, hogy ez alatt menekülhessen a többi. Nem az utcákon, hanem lehetőleg a kerteken. Ahol még nem volt így, ott gyorsan egymásba nyitották a kerteket. Megegyeztek, hogy Bácsfaluból és Türkösből a Bolnok alatt, a Malomdombokon át, a Kőba völgyébe húzódnak, mert a sziklák között könnyebben védhetik magukat s a sziklanyílásokban, barlangokban a gyengék menedékre találhatnak.

A legtöbb háznál mégis betüzeltek a kemencébe, csak kevesebb kalácsnak, több kenyérnek dagasztották a tésztát, s inkább az öregebbje, hogy a gyermekes anyák az apróságokat a maguk közelében tarthassák. A gyengéknek s igen öregeknek, viselősknek a pincébe hordtak össze fészekre való vastag ruhákat, mert a házban felszedhető pár padlódeszka sok háznál takart rejtőzködéskor alkalmas szűk hajlékot.

Mondtam a mieinknek: vágjátok rövidebbre a hajatokat, mert a háromszékiek csak így különböztethetnek meg a ránk támadóktól. Meggondolatlanul ne lőjétek ki fegyvereiteket és vigyázzatok haragjaitokat.

Karácsony szombatján pirkadattól Lőrincz István (23 éves), Veres János (31 éves), Blóz István (27 éves), Pap Mihály (22 éves), Tóth Pál János (26 éves), Musát György (40 éves), Gödri István (43 éves), Benedek András (43 éves) teljesítettek őrseget.

A legtöbb helyen már bevetették a kemencébe a tésztát, s van, aki már ki is szedte a kenyeret s tiszta ruhával letakarta a kosárban, mikor a lassan számlálás ütemére egymás után három lövés hallatszott az őrhely felől, majd annyi idő múlva, ameddig három felfele tartott gyújtószálka elég, türelmetlenül s idegesen már kongott a harang.

A kutyák nem lapulva igazodtak a bajhoz, s az idő lényegtelené vált, hisz a mérce most nem a perccel mutató óra, hanem a riadt emberi természet ösztönös sürgetésére, a felgyorsult mozdulatok.

Ha csak a havazáson múlva, gyönyörű karácsony készülne.

Már húsznál is többen érnek a Tatár-csigáig, ahol Bálint András és Gosuj György várták, a türkösieket pedig Sánta Jakab János, kik az elkeseredett menetet rendezik sebtében, ameddig ezek éppen csak kifújják magukat.

– Tomos István, Soós Mihály, Gócza János és Jepura István maradjanak hátul, s négy-öt legény lépjen az élre a hóban utat törni. Ne a Pozsár völgyébe térjete, Mihály, hanem a Kőba alsó völgyébe, mert ott sziklásabb! – utasít a legidősebb megbízott.

Innen a falu felé nézve, az utcák fehérek, a kémények füstölnek itt-ott, csak az egymásba nyíló kertekből rajzanak az emberek kapkodva, mint valami megbolydult körmenet.

Adj nekünk is karácsonyt, Uram, Mi Atyánk!...

A sziklák tövéből a tömeg folytatja az imát.

Lukács Gyula

Anyakönyvvezetés száz évvel ezelőtt

A polgári anyakönyvvezetést a történelmi Magyarország területén 1895. október 1-jétől vezették be, és a XXXIII./1894-es törvény szabályozta. Mindezek előtt az anyakönyv vezetése az egyházaknál történt, és az állami anyakönyv beindulásával továbbra is párhuzamosan működött.

A szülések a helységben egy falusi bába segítségével történtek, ritka esetekben volt orvosi beavatkozásra szükség.

A születés beírásánál feltüntették, hogy a gyermek mikor született, törvényes, azaz házasságon belül történt-e vagy elismerte-e az apa, vagy nem történt meg az apai elismerés, feltüntették vallását, szülei nevét s ezek foglalkozását is.

Istók János (1873–1972) – Négyfalu díszpolgára (Tomos Tünde rajza)

A házasságkötésnél a házasulandókon kívül jelen kellett legyen két tanú is, akik aláírással szentesítették a bejegyzést. A házasságkötési bejegyzés a következő szöveget tartalmazta a házasulandó személyes adatain kívül: „Alulírott polgári tisztviselőnek az egymással való házasságkötés iránt tett kérdésére az előtte jelenlevő házasulók a két tanú jelenlétében személyesen külön-külön kijelentették, hogy egymással házasságot kötnek.

Alulírott polgári tisztviselő a házasulandókat ezen elhangzó kijelentésük alapján a törvény értelmében házastársaknak nyilvánítom.”

Száz évvel ezelőtti (1902) anyakönyvi bejegyzések

Helység neve	Születések	Házasság	Elhalálozás	Jegyző neve
Bácsfalú	73	36	72	Domokos István
Türkös	138	27	97	Vajna József
Csernátfalú	90	43	97	Papp János
Hosszúfalú	246	59	280	Lukács Károly
Négyfalu	466	165	546	-
Tatráng	142	29	129	Csorja Lázár
Zajzon	62	11	66	Mátis Bálint
Pürkerec	99	15	93	Giró-Szász I.
Barcaújfalu	32	10	38	Ferencz Antal
Krizba	68	19	46	Illyés Károly
Apáca	79	10	63	Kovács Gyula

Mindazoknál, akik nem ismerték a magyar nyelvet, a következő szöveg iktatódott be: „Alulírott polgári tisztviselő magyar kérdéseit és kijelentéseit a magyar nyelvet nem értőknek román/német nyelven megmagyaráztattam.”

A századforduló idején az anyakönyvi naplóba a következő foglalkozásokat jegyezték a barcasági településeken: kisbirtokos, földműves, napszámos, juhtenyésztő, juhpásztor, kovácmester, szolga, varrónő, hivatali szolga, szabómester, csizmadiamester, ács, háztartásbeli, kol-dus, asztalos mester, útkaparó, gyepmester, bérkocsi-tulajdonos, községi jegyző, községi bába, kereskedő, mészáros, fűrészgári alkalmazott, kocsmáros, molnár, bírósági végrehajtó, szakács, szűcs, kerekas, kőművessegéd, erdőőr, marhatenyésztő, vármegyei útkaparó, állami vagy felekezeti tanító, vasúti őr, bolti szolga.

A halálozások bejelentésénél a halálozások okai a következők voltak: veszesületett gyengeség (gyermekeknél), tüdőgyulladás, tüdőcsúcschurut, vízbetegség, szamarhurut, gyermeki hasmenés, hashártyagyulladás, sérvek, gyomorhaj, gutaütés, nyavalyatörés, elmebaj, benulás, kanyaró, gyermekági láz, mellhártyagyulladás, torokgyík, spanyolbetegség.

A hétfalusi főszolgabíró Tomos János, aki minden év végén átvizsgálta és hitelesítette az anyakönyvi bejegyzéseket és a naplót lezárta.

Összehasonlításként, Négyfaluban a 2001-dik évben 6 születést, 181 házasságkötést és 234 elhalálozást jegyeztettek be.

Barcsa Márton

A fűrészmezei légátus...

Nagy lendülettel prédikál a légátus Fűrészmezőn. Istentisztelet után meg is dicsérik:

– Olyan jó kiadása van neki!
– Hiszen kiadása van – felel a lelkész –, csak bevétele nincs szegénynek...